

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

SUOSITUS SOPIMUSPALOKUNTIEN JA PALOKUNTAJÄRJESTÖJEN TUNNUKSISTA

Tunnuksien osalta tämä suositus kumoaa vuoden 1964 Palokuntien Virkapukuohjeen. Ohje suositellaan otettavaksi kaikissa Suomen palokuntayhteisöjen itsenäisillä päätöksillä käyttöön 1.5.2009 alkaen.

Suositus on valmistunut Suomen Palopäälystöliiton, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Suomen Sopimuspalokuntien Liiton yhteisesti asettaman työryhmän puitteissa ja sen periaatteet on hyväksytty XXV Yleisessä palokuntalaiskokouksessa.

SOVELTAMINEN

Tätä suositusta sovelletaan vuoden 1964 ohjeen mukaisten sekä myöhemmin käyttöön otettujen *palokuntapukujen* yhteydessä, samoin kuin soveltuvien osin sisäasiainministeriön asetuksen 687/2007 mukaisessa vaatetuksessa siten kuin asetuksen 15 § 2 momentissa on määrätty. Tämä suositus täydentää sen, minkä sisäasiainministeriö on vahvistanut palokuntapuvussa käytettävien tunnuksien osalta (SM-2000-01214/Tu-31).

Tämän suosituksen tarkoituksena on eri yhteisöissä käytettyjen tunnuksien yhtenäistäminen samoin kuin eri henkilöiden aseman tunnistamisen helpottaminen sekä pelastusosalalla että sen ulkopuolella. Näiden tunnuksien käyttö on osa *palokuntakulttuuria* ja edellyttää siten muodollisesti *korrektia pukeutumista* ja vastaavaa *käyttäytymistä*.

Tämä suositus ei koske kunniamerkkejä tai muita sellaisia tunnuksia, joille on olemassa omat säännöksensä. Tässä suosituksessa mainittuja tunnuksia käytetään tällaisten merkkien ja tunnusten kanssa rinnakkain.

Tämän suosituksen mukaisia tunnuksia *ei pääsääntöisesti käytetä* sammutusasussa taikka välisasussa tai senkaltaisessa, yleisesti käytössä olevista palokuntapuvuista poikkeavassa vaatetuksessa, kuten ei myöskään vapaa-ajan asusteessa.

Suosituksen mukaisten tunnusten käyttöön ottamisesta päätetään kussakin yhteisössä erikseen.

YLEISTÄ

Tässä suosituksessa on määritetty toisaalta perinteistä *palokunta-arvoa* osoittavat tunnukset ja toisaalta *järjestöhallinnollista tehtävää* osoittavat tunnukset. Molempien näiden ryhmien tunnuksia käytetään yhdessä. Tämän suosituksen mukaisia tunnuksia *ei kuitenkaan käytetä yhdessä viranomaistunnuksien kanssa*. Jos yhteisö niin päättää, voivat yhteisön jäsenet tai toimihenkilöt käyttää yhteisön *omaa tunnusta* silloin, kun olkapolettissa ei ole muita tunnuksia, tai erikoistapauksissa (palokunnan kunniapäällikkö tai kunniapuheenjohtaja) alempana määritetyn mukaisesti.

Siltä osin kuin henkilö toimii monessa eri järjestötehtävässä hän käyttää *ainoastaan korkeinta* järjestöasemaa osoittavaa tunnusta.

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

Tämän suosituksen mukaiset tunnukset kiinnitetään *palokuntapuvun* tai vastaavan *kumpaankin olkaepolettiin* siten kuin alempana on määritetty. Tunnuksia käytetään harkinnan mukaan myös puvun kanssa käytetyn *paidan* vastaavissa kohdissa. *Päällystakissa* ja vastaavissa tunnukset kiinnitetään sitä varten muodostettuun, käsivarren alemmalla puoliskolla kannettavaan *hihalaattaan* siten, että palokunta-arvoa osoittavat tunnukset ovat hihaan nähden poikittaisessa suunnassa *vierekkäin*, ja järjestöhallintoa osoittavat tunnukset sijaitsevat palokunta-arvoa osoittavien tunnusten alapuolella. *Palokuntanaiset* käyttävät naistyössä vastaavalla tavalla *hihaan* kiinnitetyt tunnukset. Muussa kuin naistyössä toimivat käyttävät sukupuolesta riippumatta olkaepolettiin kiinnitetyjä tunnuksia, kuitenkin siten, että naistyön ja muun palokuntatyön tunnuksia ei käytetä samassa vaatteessa.

Palokuntapuvussa käytetään puvun kankaasta tehdyssä olkaepoletissa palokunta-arvoa ja/tai järjestöhallinnollista tehtävää osoittavia tunnuksia *samassa olkaepoletissa* siten kuin alempana on määritetty. Paidassa, puserossa, villapaidassa ja vastaavassa tunnukset voidaan kiinnittää puvun kankaasta tai vaihtoehtoisesti mustasta kankaasta tehtyyn *tuppeen*. Valkoisen paidan kanssa käytetään pääsääntöisesti mustaa tuppea.

Palokuntapuvussa osoitetaan *koulutusaste* vasemmalle rintataskulle tai vastaavan kohtaan sijoitetulla *koulutusastemerkillä* (sammutusmies, vanhempi sammutusmies, yksikönjohtajakoulutuksen saanut ja Pelastusopistossa tai vastaavassa koulutuslaitoksessa suoritettu sopimuspalokunnan päällikkökurssi tai aikaisempi vastaava).

Yhteisö voi harkintansa mukaan käyttää muussa kuin juhlapuvussa omaa vaakuna- tai vastaavaa *kangasmerkkiä*, joka kiinnitetään vasemmalle hihalle likimain olkavarren keskelle. Vastaavasti oikealla olkavarrella voidaan käyttää erikoistumista osoittavat tunnukset. *Nuorisotyön* tunnukset kiinnitetään oikealle olkavarrelle. Etenkin *kansainvälisessä* kanssakäymisessä käytetään Suomen lippua (kansallislippu, koko 29 x 45 mm) kangasmerkinä, joka on kiinnitetty vasemmalle hihalle palokunnan oman merkin (tai ajatellun sellaisen) yläpuolelle siten, että lipun ristin pitkä sakara osoittaa taaksepäin.

SOPIMUSPALOKUNNAN PÄÄLLYSTÖ

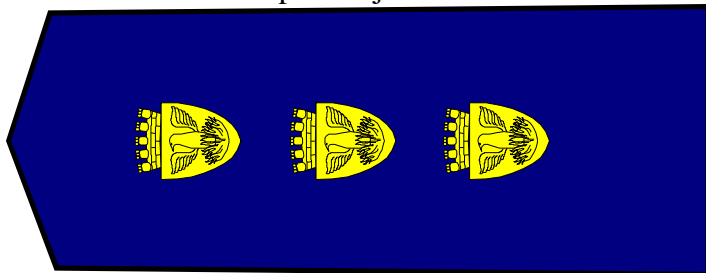
Sopimuspalokunnan päällystö käyttää olkaepolettiin suunnassa hihasta kaulaan päin *peräkkäin* kiinnitetyjä Phoenix-aiheisia kullanvärisiä *vaakunalaattoja* (leveys 13,5 mm ja kokonaiskorkeus 17,5 mm) seuraavasti:

- palokunnan päällikkö: kolme laattaa (kuva 1)
- palokunnan varapäällikkö samoin kuin komppaniapäällikkö ja koulutuspäällikkö: kaksi laattaa (kuva 2)
- joukkue- tai osastonjohtaja, mukaan lukien nais- ja nuoris-osastot: yksi laatta (kuva 3)
- erikseen nimetty hälytysosaston päällikkö: palokunnan sisäisen hierarkian mukaisesti kaksi tai yksi laatta

Palokunnan kunniapäälliköksi kutsuttu käyttää palokunnan päällikön tunnukset, ja mahdollisesti lisäksi palokunnan omaa merkkiä, joka silloin sijoittuu olkaepoletissa lähimmäksi hihaa (Kuva 4). Vastaavaa periaatetta sovelletaan muidenkin kunniavakanssien osalta.

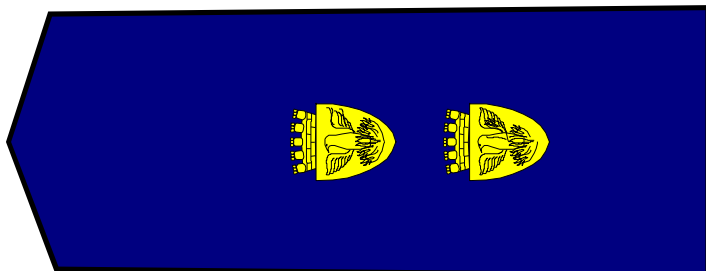
Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

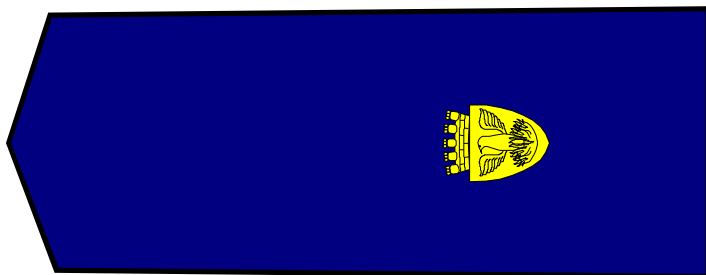
Kuva 1.

Palokunnan päällikkö.

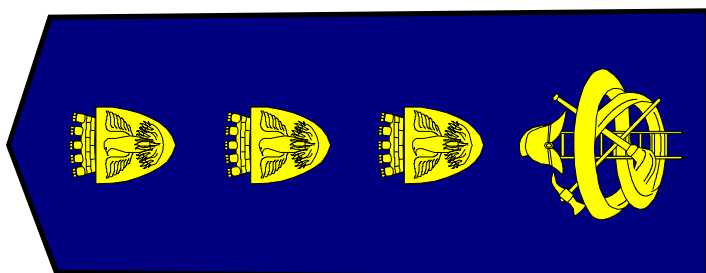
Kuva 2.

Palokunnan varapäälikkö, komppanianpäällikkö, koulutuspäälikkö.

Kuva 3.

Joukkue- tai osastonjohtaja.

Kuva 4l

Palokunnan kunniapäällikkö, esimerkki.

SOPIMUSPALOKUNNAN ALIPÄÄLLYSTÖ

Sopimusspalokunnan alipäällystö käyttää Phoenix-aiheisia *tasasivuisia kolmiotunnuksia* (sivun pituus 14 mm) kiinnitettynä olkaepolettiin siten, että kärki osoittaa kohti hihaa seuraavasti:

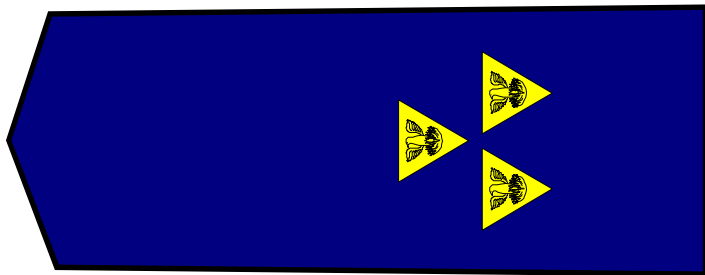
- mestari (kuten asemamestari, kalustomestari tai vastaava) samoin kuin erikseen nimetty yksikönjohtaja: kolme kolmiota, joista kaksi alinta on *rinnakkain* ja ylin kolmio näiden *yläpuolella* symmetrisesti keskellä (Kuva 5)

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

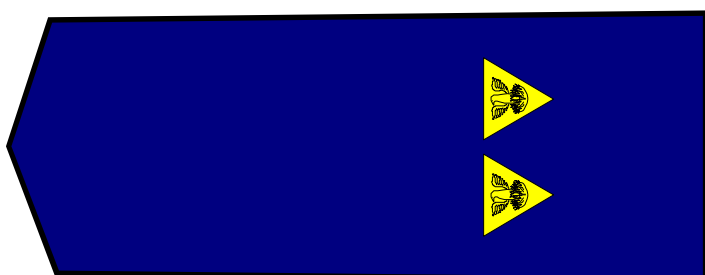
Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

- apulaismestari (eli mestarin sijainen): kaksi kolmiota rinnakkain (Kuva 6)
- muu nimetty vastuuhenkilö (kuten paineilmalaitevastaava tms.): yksi kolmio (Kuva 7)

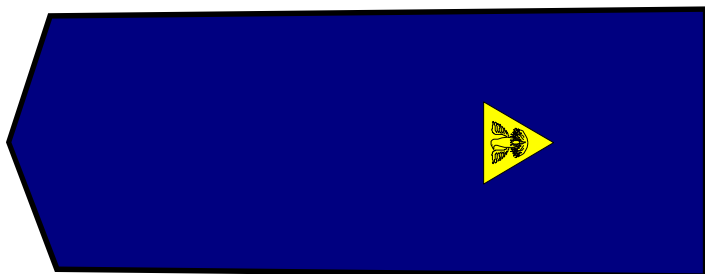
Kuva 5.

Mestari, erikseen nimetty yksikönjohtaja.

Kuva 6.

Apulaismestari.

Kuva 7

Muu nimetty vastuuhenkilö.

SOPIMUSPALOKUNNAN HALLINNOLLISET TEHTÄVÄT

Sopimuspalokuntayhdistyksen (mukaan lukien toimenpidepalkkaisen palokunnan palomiesyhdistyksen) hallinnon tehtävässä toimiva käyttää hihaan liittyvää *olkaepoletin reunaa* pitkin n. 5 millimetrin etäisyyden päässä reunasta *rinnakkain* kiinnitettyjä kullanvärisiä 6-sakaraisia teräväkärkisiä tähtiä (poikittaisten kärkien väli n. 11 mm, kärkiparin suuntautuessa poikittain olkaepoletin hihaan rajoittuvaan reunaan nähden) seuraavasti:

- palokuntayhdistyksen puheenjohtaja: kolme tähteä (Kuva 8)
- palokuntayhdistyksen varapuheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja tai muu nimenkirjoittaja: kaksi tähteä (Kuva 9)
- palokuntayhdistyksen hallituksen jäsen tai varajäsen: yksi tähti (Kuva 10)

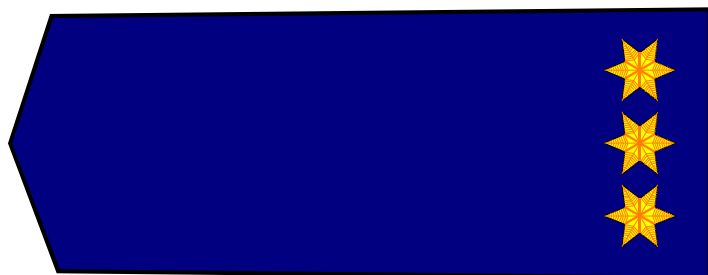
Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

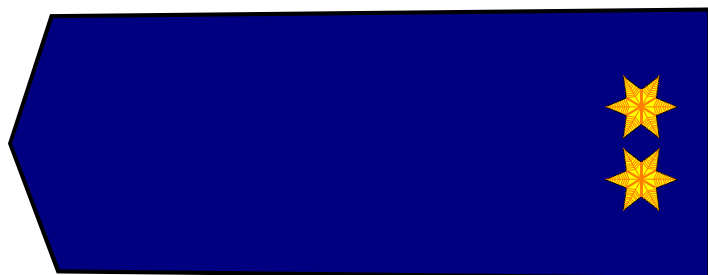
Jos hallinnossa toimiva samalla kuuluu myös palokunnan päällystään tai alipäällystään hän käyttää sekä palokunta-arvoa että hallinnollista tehtävää osoittavat tunnukset. (esimerkki: apulaismestari, joka samalla on palokuntayhdistyksen puheenjohtaja, Kuva 11)

Palokunnan kunniapuheenjohtajaksi kutsuttu käyttää puheenjohtajan tunnuksia, ja mahdollisesti lisäksi palokunnan omaa merkkiä, joka silloin sijoittuu olkaepoletissa puheenjohtajan tunnuksien yläpuolelle (Kuva 12). Vastaavaa periaatetta sovelletaan muidenkin kunniavakanssien osalta.

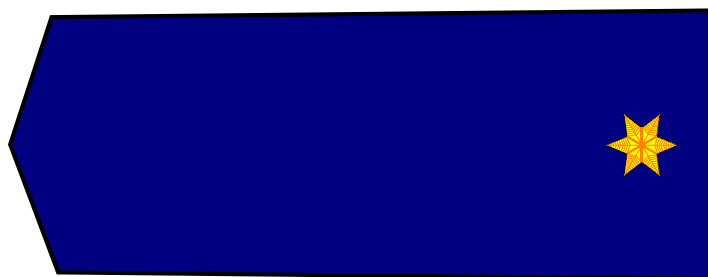
Kuva 8.

Palokuntayhdistyksen puheenjohtaja.

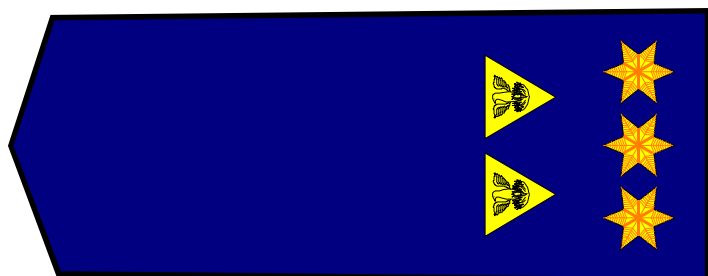
Kuva 9.

Palokuntayhdistyksen varapuheenjohtaja, sihteeri, rahastonhoitaja tai muu nimenkirjoittaja.

Kuva 10.

Palokuntayhdistyksen hallituksen jäsenen tai varajäsenen.

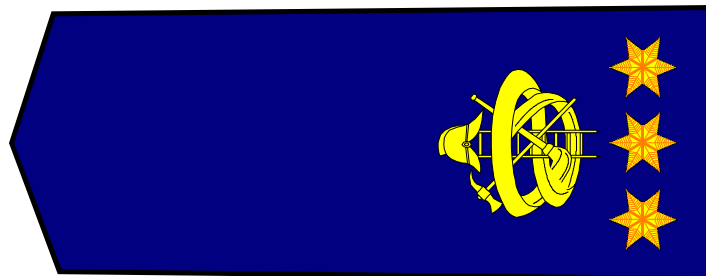
Kuva 11.

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

Esimerkki yhdistelmästä: apulaismestari, joka on samalla palokuntayhdistyksen puheenjohtaja.

Kuva 12.

Palokuntayhdistyksen kunniapuheenjohtaja, esimerkki.

ALUEELLISEN PALOKUNTAJÄRJESTÖN HALLINNOLLISET TEHTÄVÄT

Palokuntapuvussa voi alueellisen palokuntajärjestön kuten pelastusliiton, palokuntien valitseman neuvottelukunnan, useamman palokunnan yhteisen alueellisen yhdistyksen tai vastaavan hallinnon tehtävässä toimiva samoin kuin tällaisen järjestön toimihenkilö käyttää hihaan liittyvää olkaepoletin reunaa pitkin n. 5 mm etäisyyden päässä reunasta rinnakkain kiinnitettyjä kullavärisiä 8-sakaraisia pyöreäkärkisiä tähtiä (poikittaisten kärkien väli n. 12 mm, kärkiparin suuntautuessa poikittain olkaepoletin hihaan rajoittuvaan reunaan nähden) seuraavasti:

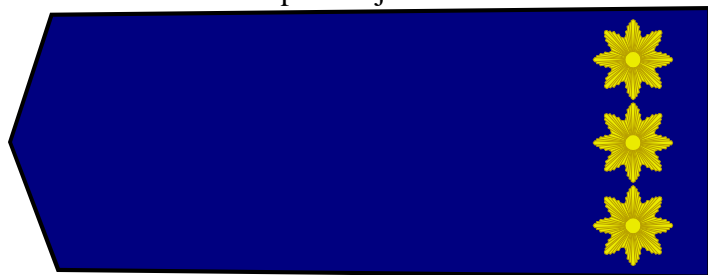
- järjestön puheenjohtaja, toiminnanjohtaja, toimitusjohtaja: kolme tähteä (Kuva 13)
- järjestön varapuheenjohtaja, nimenkirjoittaja, päällikkötason toimihenkilö, pysyvän toimielimen puheenjohtaja: kaksi tähteä (Kuva 14)
- järjestön hallituksen jäsen, muu nimetty vastuuhenkilö, jaoksen tai toimikunnan jäsen, sekä näiden vastaava varajäsen: yksi tähti (Kuva 15)

Jos järjestön hallinnossa toimiva samalla kuuluu myös sopimuspalokunnan päällystöön tai alipäällystöön käyttää hän sekä palokunta-arvoa että hallinnollista tehtävää osoittavat tunnukset. Järjestötunnuksia ei kuitenkaan käytetä yhdessä viranomaisasemaa osoittavien tunnuksien kanssa. Järjestötehtävässä toimiva palokuntayhdistyksen hallinnon jäsen käyttää ainoastaan ylempiä järjestötunnuksia (esimerkki: apulaismestari, joka samalla on alueneuvottelukunnan varajäsen, ja siitä huolimatta, että hän myös toimii palokuntayhdistyksen puheenjohtajana, Kuva 16)

Järjestön kunniapuheenjohtajaksi kutsuttu käyttää puheenjohtajan tunnuksia, sekä mahdollisesti lisäksi järjestön omaa merkkiä, joka silloin sijoittuu olkaepoletissa puheenjohtajan tunnuksien yläpuolella (vrt. vastaavasti Kuva 12). Vastaavaa käytäntöä sovelletaan muidenkin kunniavakanssien osalta.

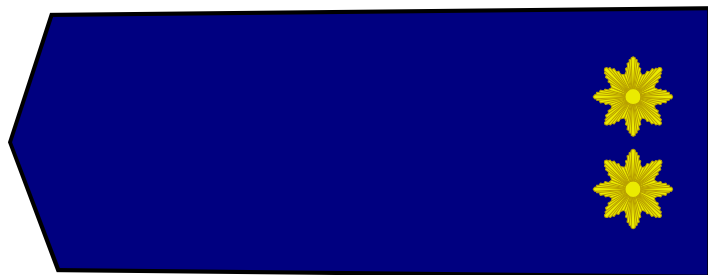
Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

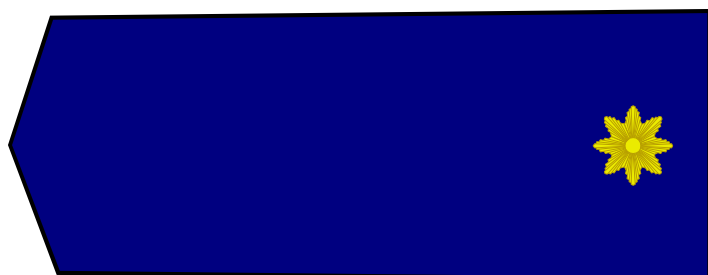
Kuva 13.

Alueellisen järjestön puheenjohtaja, toiminnanjohtaja tai toimitusjohtaja.

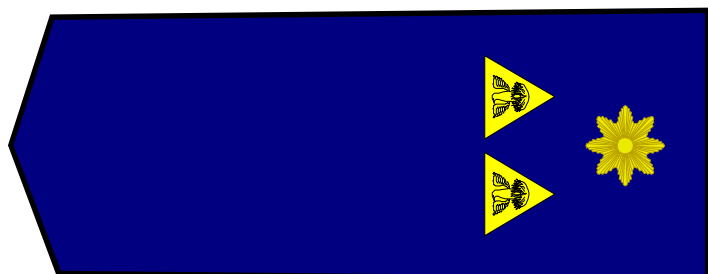
Kuva 14.

Alueellisen järjestön varapuheenjohtaja, nimenkirjoittaja, järjestön päällikkötason toimihenkilö tai pysyvän toimielimen puheenjohtaja.

Kuva 15.

Alueellisen järjestön hallituksen jäsen, muu nimetty vastuuhenkilö, järjestön toimihenkilö, jaoksen tai toimikunnan jäsen sekä näiden varajäsen.

Kuva 16.

Esimerkki yhdistelmästä: apulaismestari, joka on samalla alueneuvottelukunnan jäsen.

VALTAKUNNALLISET JÄRJESTÖTEHTÄVÄT

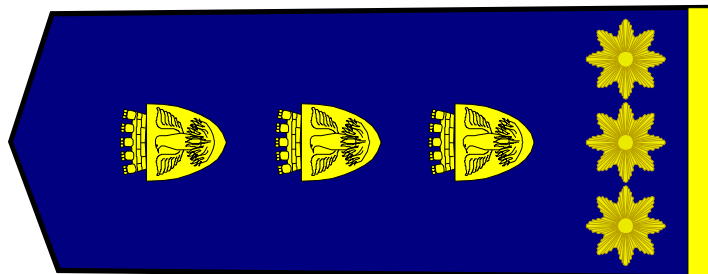
Palokuntapuvussa voi valtakunnallisen tason järjestötehtävissä toimiva käyttää alueen 8-sakaraisia tähtitunnuksia vastaavalla tavalla mutta n. 10 mm etäisyyden päässä reunasta

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

sijoitettuina, sekä näiden alapuolelle olkaepoletin hihaan rajoittuvaa reunaa pitkin olkaepoletin ylitse ulottuvaa kultaista punosta, jonka leveys on n. 5 mm (esim. valtakunnallisen järjestön toiminnanjohtaja, joka on samalla palokunnan päällikkö, Kuva 17). Vastaavaa periaatetta sovelletaan kunniavakanssien osalta.

Kuva 17.

Esimerkki yhdistelmästä: Vaaltakunnallisen järjestön toiminnanjohtaja, joka on samalla palokunnan päällikkö.

PÄÄHINE

Päähineiden osalta noudatetaan mitä SM:n asetuksen 687/2007 §:ssa 11 on säädetty seuraavasti soveltaen:

- päällystö käyttää päällystön lakin laattaa
- alipäällystö käyttää alipäällystön lakin laattaa
- miehistö käyttää pelastustoimen kokardia
- kaikki henkilöstöryhmät käyttävät päähineessä yhteisön omaa vaakunaa, taikka kunnan vaakunaa siinä laajuudessa kuin palokunnan kotikunta on antanut siihen suostumuksensa, taikka muuten läänin vaakuna.
- palokunnan päällikkö (ja kunniapäällikkö) käyttää lippalakissa leukahihnan korvaavaa kultaista punosta.

Palokunnan hallinnossa toimivat käyttävät päähineessä päällystön, alipäällystön tai miehistön laatat palokunta-arvonsa mukaisesti, kuitenkin niin, että palokunnan oman harkinnan mukaisesti puheenjohtaja voi käyttää myös päällystön laattaa. Järjestöissä toimihenkilöt käyttävät lakin laattoja sen mukaan kuin järjestö on itse päättänyt.

TUNNUKSET PÄÄLLYSTAKISSA TAI VASTAAVASSA

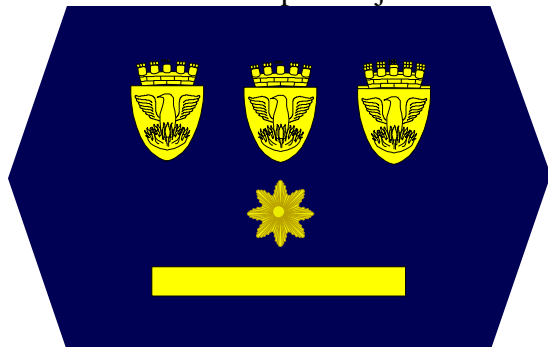
Päällystakissa tunnukset sijoitetaan yllä olevien periaatteiden mukaisesti hihalaataan, kuitenkin siten, että päällystön Phoenix-vaakunalaatat kiinnitetään vierekkäin eikä peräkkäin (Kuva 18). Alipäällystön tunnukset kiinnitetään samalla tavalla kuin olkaepoleteissa, kuitenkin niin, että kolmioiden välit vastaavat kolmioiden sivun pituutta (kuva 19).

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

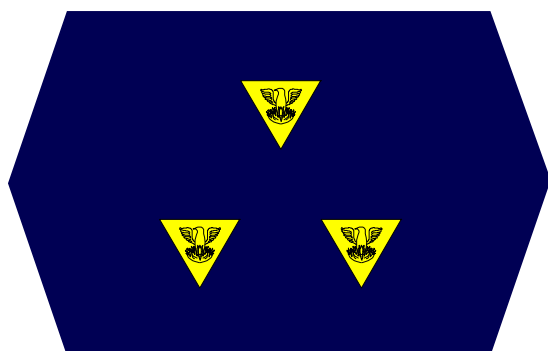
Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

Kuva 18.

Päälystön arvomerkkien ja järjestötunnuksien sijoitus päälystakin hihalaatalla.

Kuva 19.

Alipäälystön arvomerkkien sijoitus päälystakin hihalaatalla.

PALOKUNTANAISTEN MERKIT

Palokuntanaisten merkit sijoitetaan ensisijaisesti olkaepolettiiin. Pukumallista riippuen palokuntanaiset käyttävät palokuntatasolla hihaan likimain käsivarren puoleen väliin rinnakkain sijoitettuja yllä mainittuja 6-sakaraisia tähtiä, aluetasolla yllä mainittuja 8-sakaraisia tähtiä ja valtakunnan tasolla 8-sakaraisia tähtiä sekä niiden alla 45 mm pitkää ja 5 mm leveää kultaista punosta seuraavasti:

- puheenjohtaja: kolme tähteä (palokuntataso: Kuva 20)
  - koulutusvastaava: kaksi tähteä (aluetaso: Kuva 21)
  - nimetty tehtävävastaava (sihteeri, emäntä tai vastaava): 1 tähti (valtakunnan taso: Kuva 22)
- Vastaavaa periaatetta sovelletaan kunniavaksanssien osalta.

Naistyössä ja siihen verrattavassa voidaan kunkin yhteisön harkinnan mukaan käyttää oranssinväristä huivia, johon ei kiinnitetä irrallisia tunnuksia.

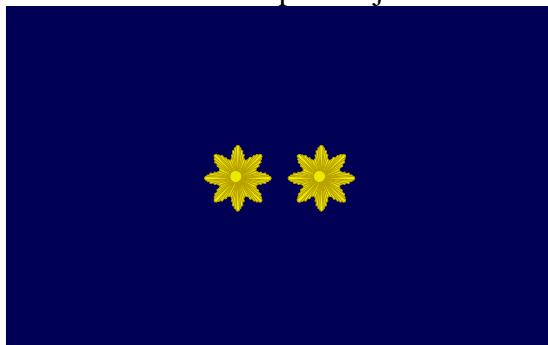
Kuva 20.

Naistyössä käytetty hihatunnus: yhdistyksen puheenjohtaja.

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

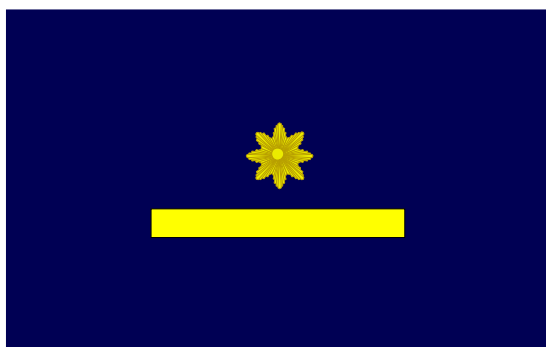
Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan

Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

Kuva 21.

Naistyössä käytetty hihatunnus: aluejärjestön koulutusvastaava.

Kuva 22.

Naistyössä käytetty hihatunnus: valtakunnallisen järjestön tehtävävastaava (sihteeri, emäntä tai vastaava).

PALOKUNTANUORET

Palokuntanuoret käyttävät erikseen vahvistettuja tunnuksia, jotka kiinnitetään oikeaan hihaan. Palokuntanuorten ohjaajat käyttävät palokuntanuorten tunnuksia vastaavalla tavalla sijoitettuina, sekä niiden ohella mahdollisia palokunta-arvo- ja hallintotunnuksia yllä olevan mukaisesti.

PALOKUNTASOITTOKUNNAT

Palokuntasoittokunnat voivat harkintansa mukaan käyttää palokunnan arvomerkkejä tässä ohjeissa mainittuja periaatteita noudattaen, sopivasti siten, että niihin liitetään musiikkiin viittava tunnus kuvissa 4 ja 12 esitetyn sijoituksen mukaisesti.

MUUT VAPAAEHTOISET PELASTUSALAN JÄRJESTÖT

Muissa alan järjestöissä kuten poikkeusolojen varautumiseen liittyvissä vapaaehtoisjärjestöissä voidaan tässä ohjeessa mainittuja tunnuksia käyttää palokuntapuvussa soveltuvien osien ja ohjeessa kuvattuja periaatteita noudattaen sen mukaan kuin kukin yhteisö päättää, jolloin asianomaisen erikoisalan (kuten väestönsuojelu tai koiratominta) lisätunnus voi olla oikeaan hihaan, olkavarren keskikorkeudelle kiinnitetty kankainen erikoismerkki.

TUNNUKSIEN MATERIAALISUOSITUS

Sanamuotoja päivitetty 4.11.2020

Palokuntapuvun ja sopimuspalokuntalaisten muun pukeutumisen suhteen sovelletaan
Sisäministeriön virkapukuohjetta 2016

Tunnukset on ensisijaisesti valmistettu kullanvärisestä metallista prässäämällä siten, että niissä esitetty kuviointi on toteutettu kohokuviona. Vaihtoehtoisesti voidaan muussa kuin juhlapuvussa käyttää ompelemalla valmistettuja tunnuksia, jolloin tunnuksen pohjaväri on C008 (keltainen) ja kuvioaiheen/yksityiskohdan värinä Ag001 (kulta).